

Sygn. akt II USK 151/21

POSTANOWIENIE

Dnia 27 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku M. P.
przeciwko Dyrektorowi Biura Emerytalnego Służby Więziennej w W.
o prawo do renty inwalidzkiej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 27 kwietnia 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 28 października 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego
kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 28 października 2019 r. oddalił apelację ubezpieczonego M. P. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 28 grudnia 2017 r., którym oddalono odwołanie ubezpieczonego od decyzji Dyrektora Biura Emerytalnego Służby Więziennej w W. z dnia 30 czerwca 2017 r., odmawiającej przyznania ubezpieczonemu prawa do renty inwalidzkiej.

W zaskarżonej decyzji Dyrektor Biura Emerytalnego Służby Więziennej wskazał na art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu

Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 723 ze zm., zwanej dalej ustawą o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy) stanowiący, że prawo do zaopatrzenia emerytalnego nie przysługuje funkcjonariuszowi, który został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne lub przestępstwo skarbowe umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego, popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, albo za przestępstwo określone w art. 258 k.k. lub wobec którego orzeczono prawomocnie środek karny pozbawienia praw publicznych za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, które zostało popełnione przed zwolnieniem ze służby. Ubezpieczony, będący funkcjonariuszem Służby Więziennej, wyrokiem Sądu Rejonowego w R., X Wydział Karny, z dnia 23 czerwca 2016 r., sygn. akt X K (...), został uznany za winnego popełnienia przestępstwa określonego w art. 286 § 1 k.k. w zbiegu z art. 230 § 1 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k. w związku z art. 12 k.k. i skazany na karę pozbawienia wolności w wymiarze roku i 4 miesięcy, warunkowo zawieszanej na okres próby wynoszący 3 lata. Wobec ubezpieczonego orzeczono również zakaz zajmowania stanowisk w administracji państwowej przez okres 4 lat, przy czym na okres ten został zaliczony czas zawieszenia ubezpieczonego w czynnościach służbowych. Zasadzono również grzywnę, obowiązek naprawienia szkody oraz koszty procesu.

Sądy obu instancji przyjęły, że zastosowanie wobec ubezpieczonego środka z art. 41 § 1 k.k. dowodzi tego, że wykorzystał on sprawowaną funkcję do popełnienia czynu przestępnego, do którego doszło w trakcie pełnienia przez niego służby. Oznacza to, że Dyrektor Biura Emerytalnego Służby Więziennictwa prawidłowo odmówił ubezpieczonemu, na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, prawa do renty inwalidzkiej.

W skardze kasacyjnej od tego wyroku pełnomocnik ubezpieczonego, zaskarżając wyrok w całości, zarzucił naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 10 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy polegające na przyjęciu, że ubezpieczonemu nie przysługuje prawo

do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie tej ustawy z uwagi na skazanie go prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego, popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, podczas gdy z wyroku Sądu Rejonowego w R. z dnia 23 czerwca 2016 r. nie wynika, że ubezpieczony został skazany za przestępstwo popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych.

Wskazując na powyższe ubezpieczony wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy przez przyznanie mu prawa do renty inwalidzkiej od dnia 28 kwietnia 2017 r., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, że skarga jest oczywiście uzasadniona, gdyż „aby można było stwierdzić, że przestępstwo popełnione zostało w związku z wykonywaniem czynności służbowych, tj. przesłanką określoną w art. 10 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy służb mundurowych, to czyn zarzucany i przypisany oskarżonemu w swoim opisie winien zawierać okoliczności wskazujące, iż został popełniony w związku z wykonywaniem czynności służbowych, natomiast nie jest możliwe ustalenie, że przestępstwo popełnione zostało w związku z wykonywaniem czynności służbowych tylko na podstawie własnej interpretacji wyroku skazującego, tak jak dokonał tego Sąd Apelacyjny”.

Ponadto w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, sprowadzające się do pytania, „czy w każdym przypadku orzeczenie przez sąd środka karnego na podstawie art. 41 § 1 k.k. w postaci zakazu zajmowania stanowisk w administracji państwowej wobec oskarżonego, pozwala jednoznacznie stwierdzić, że przestępstwo zostało popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych w rozumieniu art. 10 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy służb mundurowych?”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik organu rentowego wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest uzasadniony. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością, i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Tym samym twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest

uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467 czy z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383; z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934).

W ocenie Sądu Najwyższego przedstawiona przez skarżącego kwestia nie spełnia wskazanych wyżej kryteriów istotnego zagadnienia prawnego, zaś sformułowanie problemu – „czy w każdym przypadku orzeczenie przez sąd środka karnego na podstawie art. 41 § 1 k.k. w postaci zakazu zajmowania stanowisk w administracji państwowej wobec oskarżonego, pozwala jednoznacznie stwierdzić, że przestępstwo zostało popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych w rozumieniu art. 10 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy służb mundurowych?” - pomija ustalenia stanu faktycznego sprawy, którym Sąd Najwyższy jest związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Z ustaleń tych wynika, że skarżący został zawieszony w czynnościach służbowych funkcjonariusza Służby Więziennej, a przestępstwa, za które został skazany prawomocnym wyrokiem, dopuścił się w trakcie pełnienia służby przy obsłudze widzeń. Stąd nie ma decydującego znaczenia dla zastosowania art. 10 tej ustawy brak wyeksponowania w wyroku skazującym, w jakich okolicznościach doszło do popełnienia przestępstwa, skoro na poczet zakazu zajmowania stanowiska w administracji państwowej zaliczono skarżącemu okres zawieszenia w czynnościach służbowych. Wbrew odmiennemu twierdzeniu skarżącego, trafnie przyjęły Sady obu instancji, że

zastosowanie środka karnego zakazu z art. 41 § 1 k.k. powoduje, iż sprawca przy popełnianiu przestępstwa nadużył stanowiska lub zawodu lub dalsze zajmowanie stanowiska lub wykonywanie zawodu zagraża istotnym dobrom chronionym prawem. W judykaturze utrwalony jest pogląd, że nadużycie zawodu (odpowiednio stanowiska) w rozumieniu art. 41 § 1 k.k. wyraża się w popełnieniu umyślnego przestępstwa świadczącego, że sprawca wykorzystał wykonywany zawód dla popełnienia owego przestępstwa (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 1996 r., III KKN 15/96, OSNKW 1996 nr 9-10, poz. 55, czy z dnia 2 października 2006 r., V KK 213/06, LEX nr 198099 oraz uchwałę z dnia 18 września 2001 r., I KZP 18/01, OSNKW 2001 nr 11-12, poz. 89).

Przypomnieć w tym miejscu trzeba, że w wyroku z dnia 14 marca 2017 r., II UK 36/16 (LEX nr 2272883), Sąd Najwyższy wskazał, iż system zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy jest systemem uprzywilejowanym na tle powszechnego zaopatrzenia emerytalnego. Uzasadnione jest to szczególnym rodzajem pracy, której wykonawcy są funkcjonariuszami służby państwowej, będąc dyspozycyjni w znacznie szerszym zakresie niż osoby wykonujące inne prace, co rzutuje również na ograniczenie życia prywatnego. Jest to częstokroć praca niebezpieczna, związana z zagrożeniem dla zdrowia, a nawet życia. Szczególnemu charakterowi pracy powinien jednak odpowiadać szczególnie odpowiedzialny sposób jej wykonywania, wolny od naruszania przepisów dyscyplinujących sposób wykonywania obowiązków służbowych, a tym bardziej wolny od naruszania przepisów prawnych. Przypominając, że system zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy jest systemem uprzywilejowanym na tle systemu powszechnego, Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 29 kwietnia 2008 r., P 38/06 (OTK ZU nr 3/A/2008, poz. 46), podkreślił, że nie oznacza to, iż ustawodawca zwykły ma obowiązek „gwarantować” objęcie świadczeniami emerytalno-rentowymi z systemu mundurowego każdego funkcjonariusza i w każdym wypadku - w tym także osób, których służba nie przebiegała w sposób nienaganny, w szczególności skazanych za pospolite, dokonane z niskich pobudek lub szczególnie niebezpieczne przestępstwa. Takie zachowanie funkcjonariusza jest zaprzeczeniem istoty jego służby, toteż logiczną jego konsekwencją jest pozbawienie go uprawnień w systemie uprzywilejowanym. Przedmiotowe zachowanie emerytowanego

funkcjonariusza pozostaje w oczywistej opozycji do art. 83 Konstytucji RP (obowiązek przestrzegania prawa), którego można i należy wymagać od funkcjonariusza danej służby. Pogląd taki podzielił również ustawodawca, skoro w grupie przestępstw powodujących utratę prawa do emerytury wyodrębnił przestępstwa umyślne w celu osiągnięcia korzyści majątkowej (osobistej), pozostające w związku z czynnościami służbowymi, czy też inne przestępstwa skutkujące orzeczeniem środka karnego (pozbawienia praw publicznych) przed zwolnieniem ze służby. Demokratyczne państwo prawne ma zatem obowiązek zabezpieczać obywateli przed funkcjonariuszami publicznymi, popełniającymi przestępstwa związane ze służbą; drogą do tego jest pozbawianie funkcjonariuszy szczególnych przywilejów emerytalnych w przypadku popełnienia przez nich przestępstw związanych ze służbą.

Natomiast, jeśli wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazuje na oczywistą zasadność skargi, to w jego uzasadnieniu powinny się znaleźć odpowiednie wywody potwierdzające tę okoliczność. Skarga jest bowiem oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437), co w rozpoznawanej sprawie nie ma miejsca. Za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2011 r., I PK 43/11 (niepubl.), warto też wskazać, że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt. 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt 4 powołanego przepisu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście

wadliwy a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania stosownie do art. 98 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 oraz § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).